

ИЗБОРНОМ ВЕЋУ ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Изборног већа Филозофског факултета од 29. септембра 2016. изабрани смо у комисију за припрему реферата о кандидатима за избор у звање редовног професора за ужу научну област Историја српског народа у Новом веку, са пуним радним временом, на неодређено време. На конкурс, објављен у Огласним новинама Националне службе за запошљавање – „Послови“ 28. септембра 2016. године, пријавио се само један кандидат – проф. др Милош Јагодић. На основу увида у поднети материјал, комисија има част да Већу поднесе следећи извештај.

Биографски подаци

Милош Јагодић рођен је 1975. године у Београду, где је завршио основну школу и гимназију. Године 1994. уписао је студије историје на Филозофском факултету у Београду, где је стекао све степене високе стручне спреме: дипломирао је 1999, магистрирао 2002. и докторирао 2008. године. Од 2000. године ради на катедри за Историју српског народа у Новом веку Одељења за историју Филозофског факултета у Београду. У звање асистента приправника изабран је 2000, у звање асистента 2003, у звање доцента 2008. и у звање ванредног професора 2013. године. Бави се проучавањем историје српског народа у 19. и почетком 20. века.

Научни радови пре избора у звање ванредног професора

У периоду пре избора у звање ванредног професора (2013) кандидат је остварио солидне научне резултате. Објавио је четири монографије, низ радова у научним часописима и зборницима са научних скупова, а као посебна издања објавио је и критички приређене наративне историјске изворе. Из библиографије Милоша Јагодића до избора у звање ванредног професора, посебну пажњу заслужују следећи радови.

1. Монографија *Насељавање Кнежевине Србије (1861-1880)*, Историјски институт, посебна издања, књига 47, Београд 2004, 204 стране, рецензенти проф. др Радослав Љушић и др Петар Крстић, ISBN 86-7743-046-6.

Књига представља незнатно измењен магистарски рад, одбрањен јуна 2002. године на Одељењу за историју Филозофског факултета у Београду. Бави се изучавањем насељавања сеоског становништва из Србије суседних области у Кнежевину Србију у периоду 1861-1880. Рад је подељен у два основна дела. У првом се детаљно приказује српско законодавство о насељавању, усвојено у наведеном периоду – Уредба о насељавању бегунаца из Турске из 1861, Закон о насељавању странаца из 1865. и Закон о насељавању из 1880. У другом делу је анализиран процес насељавања и положај насељеника по доласку у Србију. Књига је написана највећим делом на основу необјављених извора српске провинијенције и представља важан допринос познавању историје колонизационе политике Србије и миграторних процеса.

2. Монографија *Српско-албански односи у Косовском вилајету (1878-1912)*, Завод за уџбенике, Београд 2009, 408 страна, рецензент проф. др Михаило Војводић, ISBN 978-86-17-15865-9.

Књига представља незнатно измењену и допуњену докторску дисертацију, одбрањену 2008. године на Филозофском факултету у Београду. Третира односе српског и албанског народа у последњем периоду османске власти на Балкану кроз каузално повезане тематске целине. У њима су посебно обрађена следећа питања: управна организација Косовског вилајета; политика Османског царства према тамошњим Албанцима као главном унутрашњем ослоњу своје моћи на Балкану; верска, правна, економска и физичка неравноправност између Срба и Албанаца; злочини којима је српско становништво било изложено и њихов карактер; страх Срба од Албанаца и страх Албанаца од Краљевине Србије; промене у верској и националној структури становништва Косовског вилајета настале у периоду 1878-1912; политика Краљевине Србије према српско-албанским односима у Косовском вилајету. Написана је на основу обимне архивске грађе српског и иностраног порекла.

3. Монографија *Нови крајеви Србије 1912-1915*, Београд 2013, Филозофски факултет Универзитета у Београду, страна 601, рецензенти проф. др Радослав Љушић, проф. др Сузана Рајић, ISBN 978-86-88803-17-5.

Монографија *Нови крајеви Србије 1912-1915* представља унутрашњу историју области припојених Краљевини Србији након Балканских ратова. У њој се детаљно и свеобухватно анализира шта је Србија урадила и шта је планирала да уради на плану уређења нових територија од ослобођења 1912. до окупације 1915. Третира све аспекте историје нових крајева у наведеном периоду, од њиховог правног положаја, преко административне поделе, структуре становништва, органа државне и локалне управе, војске, питања безбедности, миграција, аграрних односа, саобраћаја, привреде, царине, пореског система до просвете и културе. Ова тема готово да уопште није била предмет обраде српске историографије, тако да су сазнања изнета у књизи потпуно нова. Књига је написана углавном на основу необјављене архивске грађе.

4. Критички приређен наративни историјски извор објављен као посебно издање Никола Крстић, *Дневник. Приватни и јавни живот I, II*, приредили Александра Вулетић и Милош Јагодић, Завод за уџбенике, Београд 2005, страна 369 и 275, ISBN 86-17-12852-6, ISBN 86-17-13029-6; Никола Крстић, *Дневник. Јавни живот I-IV*, приредио Милош Јагодић, Завод за уџбенике, Београд, 2005, 2006, 2007, страна 365, 444, 353 и 320, ISBN 86-17-13060-1, ISBN 86-17-13768-1, ISBN 978-86-17-14626-7, ISBN 978-86-17-14400-3.

Никола Крстић, правник пореклом из Јужне Угарске, остварио је каријеру током друге половине 19. века у Србији. Био је професор Лицеја, кратко високи чиновник Министарства унутрашњих дела и дуго година члан Касационог суда. Као високо позициониран државни службеник, образован, а при томе партијски неангажован човек, био је у прилици да критички сагледава појаве и процесе у политичком, друштвеном и уопште јавном животу Србије. Своја сазнања и, са историјске тачке гледишта, вредна запажања, марљиво је бележио у дневник, са мањим прекидима, током готово четири деценије. Он због тога представља незаобилазан извор за проучавање било које теме из политичке или друштвене историје Србије друге половине 19. века. Извор је био коришћен у историографији и пре објављивања, али је на овај начин постао доступнији и лакши за коришћење ширем кругу заинтересованих истраживача.

Научни радови након избора у звање ванредног професора

У периоду након избора у звање ванредног професора (2013), кандидат је објавио следеће научне радове релевантне за избор у звање редовног професора.

Монографија:

Србија и Стара Србија (1839-1868). Наслеђе на југу, Београд 2016, Evoluta, страна 185, рецензенти проф. др Радослав Љушић, проф. др Сузана Рајић, ISBN 987-86-85957-74-1.

У монографији је приказана и анализирана политика Кнежевине Србије према Старој Србији у периоду од абдикације кнеза Милоша Обреновића 1839. до убиства кнеза Михаила Обреновића 1868. Изабрани период је особен по томе што Србија у њему није водила планску пропаганду културним и просветним средствима у Старој Србији. Детаљно су испитани и објашњени настанак, значење и употреба појма Стара Србија у српском политичком и уопште јавном дискурсу. Показано је да је тај појам од средине 19. века постао широко прихваћен и да је ушао у општу употребу код Срба. На основу анализе примера коришћења појма, закључује се да је јужна граница Старе Србије ишла, отприлике, линијом Дебар – Прилеп – Велес – Кратово – Ћустендил. Та граница у великој мери кореспондира са границом српске државе из времена краља Милутина с краја 13. века, односно са јужном границом Српске патријаршије која је постојала до друге половине 18. века. Она је резултат вишевековног српског историјског наслеђа, у најширем смислу значења појма. Ипак, назив Стара Србија није одмах и аутоматски истиснуо из употребе називе Албанија, Бугарска и Македонија, већ су они били коришћени паралелно. Даље је анализирано постојање етничког идентитета, историјске свести и националне свести код православног становништва Старе Србије. Утврђено је да је становништво имало српски етнички идентитет, несумњиву српску историјску свест, уско повезану са снажном жељом за ослобођењем од турске власти и присаједињењем Кнежевини Србији. Српска национална свест хришћана у Старој Србији јесте постојала, али не свуда и не увек. Према томе, могућност њеног стварања или обликовања била је отворена. Једно поглавље монографије је посвећено плановима о државној будућности Србије, насталим у обрађеном периоду. Међу њима су свакако најзначајнији били „Начертаније“ Илије Гарашанина из 1844. и план о српском вицекраљевству Константина Николајевића из 1848. Сви планови су детаљно приказани и показано је да су сви предвиђали присаједињење, поред осталих земаља, и Старе Србије Србији. Посебан акценат је стављен на проучавање српског историјског права као основе већине планова о државној будућности Србије. Аутор је потом анализирао припрему устанка Срба против турске

власти током целог обрађеног периода. Најзначајнију новину представља анализа припреме устанка 1849-1851, написана на основу до сада непознате прворазредне грађе српског порекла, настале радом мреже агената који су били под контролом Илије Гарашанина. У последњој целини монографије табеларно је приказана и квантитативно анализирана помоћ коју су од Србије добијали манастири, цркве и школе у Старој Србији. Посебно ваља истаћи да се није радило ни о каквој пропагандној активности српских влада, већ увек о реакцији на молбе које су до ње стизале. Тема до сада није била монографски обрађивана у историографији, тако да су сазнања која доноси у великој мери нова. Због тога монографија представља значајан допринос науци.

Рад у часопису са ERIH листе:

Процена демографских губитака Срба у периоду 1910-1921, Српске студије 6 (2015), 11-65; УДК: 314.116-022.252(=163.41)"1910/1921"(083.41) 314.116-058.65(163.41)"1912/1918"(083.41); ISSN 2217-5687.

У раду је направљена процена демографских губитака Срба у периоду од 1910. до 1921. Проценом су обухваћене следеће територије: Србија у границама до 1913, Црна Гора у границама до 1913, нови крајеви присаједињени 1913. Србији и Црној Гори заједно северно од Шар планине, Босна и Херцеговина, Хрватска и Славонија, делови Бачке, Баната и Барање присаједињени Краљевини СХС, део Далмације под управом власти Краљевине СХС 1921, жупаније и делови жупанија бивше Угарске који су остали Мађарској према Тријанонском уговору. Под демографским губицима подразумевају се директни и индиректни ратни губици. Израчунати су за сваку наведену област посебно као разлика између стварног и пројектованог броја Срба у 1921, под претпоставком да рата/ратова није било. У прорачуну броја пројектованог становништва 1921. коришћен је математички метод експоненцијалне екстраполације. Као претпостављена месечна стопа експоненцијалног прираштаја за период 1910-1921 узета је стварна месечна стопа експоненцијалног прираштаја, најчешће из периода 1900-1910. Резултати су изложени табеларно, најпре за сваку област засебно, а потом за све заједно, и то упоредо за Србе и, поређења ради, за остало становништво. Показано је да су Срби из Србије и Црне Горе поднели могов веће демографске губитке него из других обрађених предела, као и то да су званични подаци о директним ратним губицима становништва Србије у Првом светском

рату преувеличани. Рад је у највећој мери написан на основу званичних пописа становништва из 1900, 1910. и 1921.

Радови у часопису међународног значаја верификованог посебном одлуком:

1. *Главна контрола у Кнежевини Србији: оснивање и први период рада (1843-1858)*, Историјски часопис 63 (2014), 77-100; УДК: 657.6:336]:94(497.11)''1843/1858''; ISSN 0350-0802.

У раду је описан почетак рада Главне контроле, државне ревизорске институције, у Кнежевини Србији. Представљени су законски оквир, састав, делатност и постигнути резултати Главне контроле од оснивања 1843. до усвајања новог Закона о Главној контроли 1858. Посебно је указано на користи које држава имала од ове установе, као и на потешкоће са којима се сусретала у раду. Историја Главне контроле, једне од најважнијих државних установа Србије, претходно је у науци била готово сасвим непозната. Рад је написан претежно на основу необјављених извора српског порекла.

2. *Failed Conspiracy: Organization and Preparation of the Serbian Uprising against Ottoman Rule in 1840-1841*, Limes plus 3 (2015), 39-62; ISSN 1820-0869.

У раду је приказана и анализирана припрема српског устанка против турске власти 1840-1841. На основу детаљне анализе непознатих и нове интерпретације познатих извора, показано је да је Нишка буна из 1841. била део устанка, који је био планиран на много ширем простору, али је избио само у Нишком санцаку. Указано је на улогу кнеза Николе Васојевића у припреми устанка. Питање финансирања устанка и улоге кнеза Милоша Обреновића у припреми остало је отворено. Рад је написан претежно на основу српских, руских, британских, аустријских и француских извора.

Радови објављени у водећем часопису националног значаја:

1. *Белешка Николе Пашића о српско-бугарском уговору о савезу 10. марта 1912*, Српске студије 4 (2013), 337-342. УДК: 94:327.5(497.11:497.2)"1912"(093.2)32:929Пашић Н. (093.2). ISSN 2217-5687.

Рад садржи белешку Николе Пашића о састанку крунског савета одржаног 10. марта 1912. поводом склапања српско-бугарског Уговора о савезу. У њој је садржано и образложено Пашићево негативно мишљење о уговорним одредбама које су се односиле

на разграничење Србије и Бугарске у Македонији. Најважнији је Пашићев став да се Уговор у датом тренутку мора прихватити, али да га треба изменити чим се укаже прилика. Тиме се коначно и непобитно објашњава права позадина захтева за ревизијом Уговора који је Србија упутила Бугарској 1913.

2. *Library of the Ministry of Foreign Affairs of the Principality of Serbia in 1846*, Истраживања 26 (2015), 106-132; UDC: 027.2(497.11)“1846“; ISSN 0350-2112 (print).

У раду је представљен садржај библиотечког фонда (списак књига, периодике и рукописа) библиотеке Попечитељства иностраних дела Кнежевине Србије 1846. године. Фонд је статистички анализиран према језицима на којима су дела написана. Објашњено је када су, како и због чега неки наслови били набављени за библиотеку. Током истраживања је утврђено да се неке од побројаних књига још увек налазе у поседу Библиотеке Министарства спољних послова Републике Србије, те да садрже потенцијално значајне трагове ранијег коришћења. Рад је написан на основу необјављене и објављене архивске грађе српског порекла и релевантне литературе.

3. *Извештај Василија Ђорђевића о догађајима у Старој Србији из јула 1854*, Мешовита грађа (Miscellanea) 36 (2015), 195-206; УДК: 94:323](497.11:560)“185“(047); ISSN: 0350-5650.

У раду је критички приређен извештај Василија Ђорђевића, трговца из Приштине и тајног повереника Србије за Приштинску и Гњиланску нахију, о приликама у делу Старе Србије 1854. У њему су побројани турски зулуми над хришћанима, као и поједини догађаји значајни за познавање делатности православног свештенства и органа хришћанске самоуправе. Извештај представља редак и важан извор за проучавање живота српског народа у том делу Турске средином 19. века.

Радови са међународног научног скупа објављени у целини:

1. M. Jagodić, O. Radonjić, *Pyrrhic Victory: The Great War and its Immediate Consequences for Serbia's Economy*, in *The Economic Causes and Consequences of the First World War*, ed. I. Vujačić, M. Arandarenko, Belgrade 2015, 219-235. ISBN 978-86-403-1451-0.

Рад је написан у коауторству са Огњеном Радоњићем. У њему су обрађене непосредне последице Првог светског рата на привреду Србије. Урађена је анализа демографских губитака Србије, губитака у пољопривреди као најважнијој привредној

грани, саобраћајним средствима и у индустрији. Резултати су квантификовани и, у мери у којој је било могуће, прецизно приказани кроз табеле и графиконе. Показано је да је Србија из Првог светског рата, иако победница, изашла као до крајности упропашћена држава. Рад је написан на основу литературе и службених статистичких публикација.

2. *Roads and Railway lines in Serbia after the Balkan Wars*, in Conference proceedings ICSS VIII 2016, 8th International Conference on Social Sciences, Sofia, Bulgaria, 4-5 March 2016, ed. E. Dobrescu, Sofia 2016, 184-193; ISBN 978-88-909162-1-2..

У раду су описани и анализирани планови Србије за изградњу путева и железница на територијама анектираним 1913, после Балканских ратова. Указано је и на резултате реализације планова, постигнуте до окупације земље у Првом светском рату 1915. Показано је да су планови настали као резултат промењене геополитичке ситуације на Балкану настале Букурешким уговором 1913. Посебно је занимљива табеларно приказана анализа цена железничког транспорта у Србији.

Радови са начуног скупа националног значаја објављени у целини:

1. *Хришћани досељеници у Скопљу 1845: прилог проучавању миграција у Старој Србији*, у Зборнику радова *Српски народ на Балканском полуострву од 6. до 20. века*, Ниш 2014, 37-52, УДК 311.17(497.7 Скопље)"1845"314.88:271.2; ISBN 978-86-7379-343-6.

Рад представља статистичку анализу дефтера хришћана досељеника у Скопљу 1845. Анализирана је њихова структура по занимању, пореклу (село/град и кајама из којих су дошли), времену досељавања, као и њихов упоредни бројчани однос према хришћанима староседеоцима по занимању. Резултат потврђује постојање миграција село-град међу хришћанима у Турској у првој половини 19. века.

2. *„Рат“ између ратова: упади бугарских комита у нове крајеве Србије 1913-1915*, Лесковачки зборник 56 (2016), 37-54; УДК: 94(497.11-13-89)"1913/1915"323.285(497.11-13-89)"1913/1915"94:327(497.11:497.2)"1913/1915"; ISSN 0459-1070; саопштен на научном скупу *Бугарска окупација југа Србије у Првом светском рату*, одржаном у Сурдулици и Лесковцу 29-31. октобра 2015.

Рад се бави упадима бугарских комита, чланова ВМРО, у нове крајеве Србије, припојене Букурешким миром 1913. Упади су се јављали као последица Другог балканског рата, односно незадовољства Бугарске његовим исходом. Циљ У раду су

описани и анализирани узроци и учинци упада бугарских комита и објашњене су контрамере које су предузимале српске власти. Показано је да се превасходно радило о нападима на инфраструктурне објекте, најчешће мостове на Вардару, а да се најефикаснија заштита састојала у употреби српских четничких јединица. Хронолошки рад обухвата период 1913-1915, од краја Другог балканског рата до уласка Бугарске у Први светски рат.

Чланство у уређивачким одборима и уређивање часописа

Кандидат је члан редакције часописа *Српске студије* (ISSN: 2217-5687), који издаје Центар за српске студије Филозофског факултета, од 2010. Часопис је 2015. уврштен на ERIH листу. Јагодић је био уредник броја 6 *Српских студија* за 2015. годину.

Наставни рад на Филозофском факултету у Београду

Милош Јагодић на основним студијама држи наставу из предмета Историја српског народа у 19. и почетком 20. века, Односи Србије и Црне Горе у 19. и почетком 20. века и Српски народ под туђинском влашћу у 19. и почетком 20. века, на мастер студијама из предмета Српски народ под туђинском влашћу у 19. и почетком 20. века и Методологија и на докторским студијама из предмета Српски народ под туђинском влашћу у 19. и почетком 20. века. За наставу се темељно припрема, редовно користи поуер поинт презентације и друга аудио и визуелна средства и у наставне садржаје уноси најновија научна сазнања. Важан део његове наставе јесте активно укључивање студената у рад, које подразумева израду семинарских радова и њихову презентацију на часовима. Израду семинарских радова прати на искључиво за то предвиђеним консултацијама. Током школске године стално оцењује рад студената. Посебно подстиче самосталан истраживачки рад студената у архивима и библиотекама приликом израде дипломских радова; код мастер радова и докторских дисертација се то подразумева. По један дипломски и мастер рад, израђени под његовим менторством, објављени су у научним часописима. Јагодићев однос према студентима је професионалан, коректан и карактерише га пре свега узајамно поштовање. Наставу, консултације и испите држи редовно, увек без кашњења; контакт са студентима, према њиховој потреби, одржава и имејлом и телефонски, посебно са дипломцима и студентима мастер и докторских студија, којима је

увек на располагању. Његов наставни и педагошки рад из предмета Историја српског народа у 19. и почетком 20. века студенти су на евалуацији континуирано, од школске 2012/2013. закључно са школском 2014/2015. годином оцењивали одличном оценом, уз просек који је варирао од 4, 78 до 4, 85. Као члан или ментор, учествовао је или учествује (код радова који су тренутно у изради) у 10 комисија за оцену и одбрану докторских дисертација, 10 комисија за оцену и одбрану мастер радова и 6 комисија за оцену и одбрану дипломских радова.

Ваннаставни рад на Филозофском факултету у Београду

Милош Јагодић је био члан Комисије за библиотеке (2012-2015) и Докторске комисије (2015-2016), а од 30. јуна 2016. је члан Статутарне комисије Филозофског факултета. Члан је Комисије за нострификацију страних високошколских исправа Одељења за Историју Филозофског факултета и Комисије за израду теста знања из историје на пријемном испиту на Филозофском факултету. Био је предавач на стручном скупу за наставнике и професоре историје у основним и средњим школама, одржаном у организацији Центра за српске студије на Филозофском факултету у Београду 1. фебруара 2014. под називом „Стогодишњица Првог светског рата – нова истраживања и дилеме у историографији и настави историје“ и предавач на стручном скупу за наставнике и професоре историје у основним и средњим школама, одржаном у организацији Центра за српске студије на Филозофском факултету у Београду 30. јануара 2016. под називом „Велике годишњице у српској историји (1914/1915. и 1815.) – истраживања и дилеме у историографији и настави историје“.

Од 2011. до данас учесник је на пројекту финансираном од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије *Српска нација – интегративни и дезинтегративни процеси*, који се реализује на Филозофском факултету.

Закључак и препорука комисије

На основу приложене документације, анализираних научних радова и резултата наставног и ваннаставног рада кандидата, комисија је уверена да је проф. др Милош Јагодић свој посао обављао марљиво, те да је заслужио избор у звање редовног професора, испунивши све неопходне законске, универзитетске и факултетске критеријуме. То

потврђује неколико запажених монографија и мноштво чланака у којима су обрађиване теме из историје српског народа у 19. и почетком 20. века, те чињеница да се показао као квалитетан наставник, који је унапредио рад на Катедри за Историју српског народа у Новом веку. Стога је комисија слободна да препоручи Изборном већу да се проф. др Милош Јагодић изабере у звање редовног професора на Филозофском факултету Универзитета у Београду за ужу научну област Историја српског народа у Новом веку.

У Београду,
11. 10. 2016.

Чланови комисије:

Проф. др Дејан Микавица,
редовни професор Филозофског факултета у Новом Саду

Проф. др Сузана Рајић,
редовни професор Филозофског факултета у Београду

Проф. др Радош Љушић, писац извештаја
редовни професор Филозофског факултета у Београду
